

سیر شهرت امام هشتم به عالم آل رسول (ع)

آیت‌الله... حسین کاظمی
استاد اخلاق و عرفان

حضرت علی بن موسی الرضا^(ع) به اوصاف متعددی همچون رؤف، رضا و عالم آل محمد^(ع) شهرت دارند و شناخته می شوند. ایشان را به رضا می شناسیم؛ چون به هرآنچه خداوند برایشان تقدیر کرده بود، رضایت داشتند و سر تسلیم فرود می آوردند و به رؤف شهرت دارند؛ چون به تعبیر علما و بزرگانی همچون علامه طباطبایی^(ع)، مهربانی و رأفت ایشان ملموس و قابل درک است و همگان از آن بهره مند می شوند. اما درباره چرایی شهرت امام رضا به عالم آل محمد^(ع) در میان همه ائمه^(ع)، باید گفت نوع رفتار و تدبیر ایشان در مقابل پیشنهاد ولایتعهدی مأمون عباسی، دلیل اصلی این شهرت است؛ اگرچه مأمون درصدد بود با این ولایتعهدی، حضرت رضا^(ع) را که محل اعتماد و مشمول محبت مردم بودند، همدست و به اصطلاح شریک جرم خود در تصمیم ها و اقدامات سوء خویش جلوه دهد و به مردم بگوید شما چرا کاسه داغ تر از آش شده اید. علی بن موسی الرضا^(ع) که خود سرآمد خاندان رسالت است، در خدمت ما قرار گرفته است و نیز امام رضا^(ع) را کنترل کند و مانع از اقدام ایشان علیه خود و خلافت شود، حضرت ثامن الحجج^(ع) به بهترین نحو از این فرصت بهره بردند و با شروطی که برای پذیرش ولایتعهدی در نظر گرفتند، مأمون را خلع سلاح و توطئه هایش را خنثی کردند. ایشان در آن فضای ایجاد شده، با علما و اندیشمندان جهان اسلام، دیدار و گفت وگو و به آن ها تعلیمات و ارشادات لازم را ارائه کردند، مناظرات حضرت رضا^(ع) با اندیشمندان و سران مکاتب مختلف در دربار خلیفه، روزنه ای برای انسان های حق جو به منظور حرکت به سمت ملکوت و عالم اله بود. هنر بزرگ امام رضا^(ع) آن بود که در آن فضای آلوده به فتنه و خدعه و نیرنگ، توانستند حقانیت اهل بیت^(ع) و آموزه های دینی را تبیین کنند. برای همین با وجود آنکه همه ائمه^(ع)، مظهر علم الهی و عالم هستند و امام صادق^(ع) و امام باقر^(ع) حوزه تشکیل دادند و شاگردان بسیار تربیت کردند و روایات فقهی ما همه به این دو امام می رسد، به امام رضا^(ع) عالم آل رسول^(ص) می گویند. سر این شهرت هم در آن است که در شرایط پیش آمده پس از ولایتعهدی و درحالی که همه تو جهات به آن حضرت جلب شده بود، ایشان از فرصت استفاده و علم الهی را به مردم عرضه کردند و شرایط به گونه ای پیش رفت که همه از این علم بهره مند شوند.

امام هشتم^(ع) به این شرط ولایتعهدی را پذیرفتند که در عزل و نصب ها ورود و مداخله نکنند و این چنین به مردم اعلام کردند که در هیچ یک از تصمیم های مأمون و دستگاه خلافت، ورود و اثری ندارند و این چنین از همه مسئولیت های حکومتی، خود را برکنار اعلام کردند. این سیاستی الهی رضوی بود که امام رضا^(ع) در پیش گرفتند تا نه فرصت ایجاد شده را از دست دهند، نه اجازه دهند آفات آن حکومت غاصب، متوجه ایشان و تشیع شود. این سیاست الهی و رضوی آثار و برکات تاریخی داشته است و هنوز هم تشیع و ایران از این برکات استفاده های بسیاری می برند. در همه زمان ها بعد از امام رضا^(ع) خیرات و برکات این صبر را می بینیم. دقیق ترین روایات معرفتی در چنین فضایی از امام رضا^(ع) صادر شد، مثل تبیین نسبت خلق و خالق و ارتباط آن ها که آنچه اهل معرفت گفته اند، ریشه در بیانات و آموزه های رضوی دارد.

رفیق

رزم و شهادتی همچون ابوالفضل العباس (ع)

در این روزهایی که از ماه صفرالغیر باقی مانده است از همراهان و یاران امام حسین (ع) برای شما می گوئیم: هر روز یک شخص.

محمد جواد ابوعطا | یار امیرالمؤمنین علی (ع) بود. در سه جنگ مهم آن روزگار شرکت کرده بود. کاتب حدیث و قاری قرآن بود و به سروری و دلیری شناخته می شد. «نافع بن هلال جملی» هنوز مسلم^(ع) به کوفه بود که خودش را به امامش رساند. وقتی «حر بن یزید ریاحی» راه بر امام بست و بر آل... سخت گرفت، او جزو آن دسته از افرادی بود که لب به اعتراض گشود و پس از برشمردن بی وفایی های دیرینه مردم در برابر امام علی (ع)، خطاب به امامش چنین گفت: «ما را با سلامتی و هدایت با خود ببر، خواه به مشرق و خواه به مغرب. به خدا سوگند از حکم خدا باکی نداریم و ملاقات خدا برای ما ناپسند نیست؛ زیرا ما با نیت و بصیرت خودمان، دوستدار تو را دوست می داریم و دشمنان را دشمن». او جزو آن گروه کوچکی بود که چون صدای العطفی کودکان از هرسو بلند شد، به فرماندهی حضرت ابوالفضل (ع) راهی شریعه فرات شدند و با شکست محاصره دشمن، با اسب هایشان وارد فرات شدند. اینجا تنها عمو ی کودکان عطفشان دشت کربلا نبود که آب نخورد، نافع نیز آب نوشید و دلبرانه چنین گفت: «وا... قطره ای آب نمی نوشم، درحالی که حسین (ع) و اصحابش تشنه اند» و این گروه کوچک آب به خیمه رسانیدند. گفته اند که او در روز عاشورا نیز خوش درخشید و در حال جنگ رجز می خواند که: «من جملی هستم، من بر دین علی هستم». بعد از این رجز، فردی به نام «مزامح بن حرث» از لشکر دشمن، خود را به نافع رساند و چنین پاسخ داد: «من بر دین عثمان هستم» که نافع پاسخ داد: «بر دین شیطان هستی» و بر او یورش برد و او را کشت. در این زمان بود که «عمر بن حجاج» بر سر لشکریانش داد کشید: «ای احق ها! می دانید با چه کسانی در حال جنگ هستید؟ آنان جنگجویان شهر هستند. قومی اند که ارزوی مرگ می کنند و هیچ یک به تنهایی در مقابلشان ظاهر نشوید و به طرفشان سنگ پرتاب کنید». نافع نامش را بر تیرهایی که می پراند، نوشته بود و بعد مشخص شد که با تیرهایش دوازده نفر از دشمن را به هلاکت رسانده است. این یار صدیق اباعبد... زخمی شد و هر دو بازویش شکست. شمر و یارانش را اگر گفتند و درحالی که خون از محاسنش می چکید، نزد ابن سعد بردند. فرزند سعد به او خروشید که: «وای بر تو نافع! چه چیز موجب شد که با خودت چنین کنی؟». نافع پاسخ درشتی به او داد و گفت: «بروردگار می داند چه نیتی دارم. از این مجاهدت خود را ملامت نمی کنم. اگر ساعد و بازویی برای من می ماند، نمی توانستید مرا اسیر کنید». شمر از ابن سعد خواست اجازه کشتن نافع را به او بدهد و بعد شمشیرش را از غلاف بیرون کشید. نافع به شمر گفت: «وا... اگر مسلمان بودی، برایت سنگین بود خدا را درحالی که دستت به خون ما آلوده است، ملاقات کنی. الحمدلله که مرگ ما را به دست شروترین مخلوقاتش قرار داده است». آن گاه شمر بر نافع حمله کرد و او را به شهادت رساند.

عمود به عمود در مسیر پیاده روی اربعین

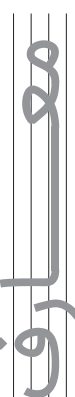
هلابیکم زائر

مریم دهقان | عمودها را یکی یکی رد می کنیم. خستگی و گرمای شدید حرکتمان را کند کرده است اما وقتی نرجس یک ونیم ساله را می بینیم که جعبه دستمال کاغذی را در دستان کوچک و ظریف و نرمش گرفته و وسط طریق المشایه ایستاده است و به زائران تعارف می کند، انرژی می گیریم. کمی دورتر، دو جوان بلندقامت وسط مسیر ایستاده اند و با صدای بلند «هلابیکم زائر» می گویند و زائران را تعارف به خوردن نوشیدنی خنک می کنند و الحق و الانصاف، طعم لیموعمانی شان، عطش و خستگی پیاده روی را از تنمان به در می کند. قدم به قدم موکب، قدم به قدم خادم زوارالحسین (ع) که پیر و جوان و کودک و نوجوان و زن و مرد ندارد، لبخند از روی لبانشان محو نمی شود و خدمت به زائر را افتخار می دانند، حتی به اندازه تقدیم چای تلخ عراقی ساعت نزدیک ۱۰صبح است و بیش از این نمی توان پیاده روی را ادامه داد. وارد موکبی می شویم. «ام سیف» خانه کوچکش را مهبیای پذیرایی و استراحت زائران کربلاکرده است و در گرمای پنجاه درجه عراق، در حیاط پشتی منزلش به همراه عروس و دخترش مشغول آشپزی است. دائم با چای عراقی و آب سرد از ما پذیرایی می کند! اجازه نمی دهد خودمان آب برداریم و می گوید خودم برایتان می آورم. ساعتی نگذشته است که سینی غذا را به ما تعارف می کند. ساعت نزدیک ۵ عصر است و وقت خداحافظی از خانواده عراقی، هدیه کوچک و متبرکی از شهر امام رضا (ع) تقدیمشان می کنیم. فاطمه، دختر بزرگ «ام سیف»، وقت رفتن بعد از تشکر می گوید: «امیدوارم زیارتی همراه با معرفت نصیبتان شود و برای ما هم دعا کنید!».

شهریار
شاهرانews.ir
شماره ۱۶
شماره ۱۶۳۳
شماره ۱۶۳۳

۱۴

آیت... سید
جعفر سیدان

استاد
سطح عالی حوزه
علمیه خراسان

بررسی عظمت مناسک اربعین حسینی

اربعین لیک به حسین (ع) است

ریحانه عامل نیکا برای آن ها که شیرینی زیارت اربعین سیدالشهدا^(ع) زیر زیانشان نرفته است و بهشت مواکب را تجربه نکرده اند، منطق قوی در این سفر پیاده آن هم در گرمای طاقت فرسای بیابان وجود ندارد و چه بسا این سؤال در ذهنشان باشد که مگر زیارت بدون سختی ممکن نیست که این چنین به عشق حسین (ع) سر به بیابان می گذارند. پاسخ به این گونه سؤال ها و چرایی نفوذ زیارت اربعین در قلب ها را در گفت وگو با سه استاد برجسته حوزه علمیه بررسی کرده ایم.

دلدادگی مردم به اربعین از وصف بیرون است

یاسداشت روز اربعین سیدالشهدا^(ع) درحقیقت یکی از شعائرا... است که برکت و اثرش برای زائرانی که با پای پیاده به استقبال آن می روند، قرب به خدا و طی مسیر بندگی است. برای بیشتر فضائل و نعمات این عبادت جمعی با آیت... سید جعفر سیدان، استاد درس خارج حوزه علمیه خراسان، هم کلام شده ایم. توضیحات ایشان را در ادامه می خوانید:

آیت... سیدان با اشاره به آیه ۳۲ سوره حج به تعریف شاعران دینی در دین می پردازند و بیان می کنند: خداوند در قرآن می فرماید: «وَمَنْ يُعْظَمْ شَعَائِرُ اللَّهِ فَأَنُهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ، و هرکسی شعائر الهی را بزرگ دارد و (به نشانه های آیین خدا و پرچم های اطاعت او) احترام بگذارد، این از تقوای دل هاست». یکی از چیزهایی که در دین ما بسیار جائز اهمیت قرار گرفته است، کاری است که مردم را به طرف خدا توجه بدهد و حالت بندگی در مردم نسبت به خداوند متعال ایجاد کند و هرچه بهتر مردم را در جهت اطاعت پروردگار و کارهای خیر موفق بدارد. این کارهای خوب که چنین خاصیتی دارد و در دینمان بر آن ها بسیار تأکید شده، شعائر دینی است. یعنی چیزهایی که این خصوصیت را دارند، شعائر هستند. مانند برپایی عزای حضرت سیدالشهدا^(ع)، مانند رفتن به زیارت کربلا، مانند رفتن به حج و زیارت خانه خدا و رفتن به اماکن زیارتی معصوم^(ع) و اماکن تأکیدشده. این اعمال که مردم را به طرف خدا توجه می دهد، نامشان شعائر است. یعنی چیزهایی که مردم را به طرف خدا سوق می دهد، توجه می دهد. این عالم بزرگوار در ادامه مطرح کردند: یکی از این شعارا... هم مسئله اربعین است که در روایتی آمده است چند چیز از علامت های مؤمن است که یکی از آن ها زیارت اربعین است. عملی که اگر از نزدیک شد چه بهتر. در غیر این صورت از دور زیارت اربعین انجام شود. در این باره زیارتی هم تحت این عنوان در کتاب شریف مفاتیح الجنان آمده است و بسیار به جاست که از این زیارت هم در این روز استفاده شود. استاد درس خارج حوزه علمیه تصریح می کنند: با توجه، به حضرت سیدالشهدا^(ع) و اربعین عاشورای حسینی، دل های زائران به حضرت متوجه شود، به خدا متوجه شده است. به این خاطر که حضرت دل ها را به طرف خداوند سوق داده است. توجه داریم که تمام مصائب و آنچه در عاشورا بر حضرت وارد شده است، به خاطر این بوده است که مردم هدایت شوند و در راه صحیح حرکت کنند. لذا زیارت عاشورا تأکید شده است. آیت... سیدان در پایان بیان می کنند: امیدواریم که همه مردم هرچه بیشتر و بهتر بتوانند در تعظیم این جریان بسیار ارزنده موفق باشند که بجمدا... این چنین هم هست. از وصف بیرون است اهمیتی که مردم به مسئله اربعین داده اند و می دهند و از نقاط مختلف عالم متوجه زیارت آقا امام حسین (ع) هستند که یا به قصد زیارت به طرف مرقف مطهر سیدالشهدا^(ع) حرکت کرده اند یا دل ها متوجه به وجود مقدس ایشان است. امیدواریم خداوند چنین توفیقی را هرچه بیشتر به ما عنایت بفرماید و همگان از الطاف آقا حضرت امام حسین (ع) برخوردار باشند.

پیاده روی اربعین از جهاتی شبیه به حج است. حج موسمی است که همه توجه انسان به خدا و معنویت و تسلیم شدن مقابل خدا معطوف می شود. پیاده روی اربعین هم چنین موسمی است که همه زائران از ابتدای مسیر تا انتهای آن متوجه امام حسین (ع) و قیام ایشان هستند. بنابراین، همان طور

که حج اردوی معنویت است، پیاده روی اربعین هم صفای باطنی و ورزشی معنوی مقابل آلودگی ها و زیاده خواهی های نفس ایجاد می کند. در نتیجه می بینیم هرکس در این مسیر پا می گذارد، نهایت صفا و صمیمیت، عشق ورزی و محبت به خدا، اولیای خدا و دیگران و رعایت ارزش های اخلاقی در او نمایان و متجلی می شود. از سوی دیگر، پیاده روی اربعین شبیه به ماه مبارک رمضان است. در رمضان المبارک حتی خواب و نفس روزه دار تسبیح و عبادت است. پیاده روی اربعین هم که همه مسیر برای رضای خدا و به عشق امام طی می شود، حکم عبادت دارد، چون هر عملی که برای خدا خالص شود، عبادت و تسبیح است. از نظر معنویت بسیار در اعمال مستحبی و واجب شبیه به پیاده روی نداریم و برای همین هم خیلی ها در این مسیر متحول می شوند و همین تحول و دستاوردهای معنوی باعث می شود آن ها که شیرینی این سفر را چشیده اند، با همه مشکلات لحظه شماری کنند تا سال بعد برسد و دوباره در این مسیر حاضر شوند. پیاده روی اربعین نشانه لطف خداست. بنابراین، فرصتی گران بها برای خودسازی و تمرین سبک زندگی اسلامی و ارتقای معنویت و اخلاق برای زائر فراهم می شود. خیلی ها از مناطقی که سختی این سفر را توجیه می کند، می پرسند. یکی از علمای اهل سیر و سلوک می گوید دو عامل انسان را به سوی خدا می کشاند؛ یکی معرفت و دوم محبت به خدا. در روایت است که در قلوب انسان های مؤمن و پاک حرارت و عشقی نسبت به اباعبد...الحسین (ع) وجود دارد که هیچ گاه خاموش نمی شود و فروکش نمی کند. این عشق باطنی که امام حسین (ع) را نماد همه فضایل معرفتی می کند، باعث می شود هر سختی و مارتی مقابل این عشق رنگ ببازد، چنان که بسیاری از رزمندگان و مدافعان حرم به عشق امام حسین (ع) همه هستی شان را ایثار کردند و این تجلی عینی «حب الحسین یجمعا» است. این عشق به قدری قوی است که هر سختی مقابل آن رنگ می بازد. همه آن ها که این پیاده روی را تجربه کرده اند، معترف اند عشق و شیرینی نهفته در پیاده روی مانع از حس ذره ای سختی می شود.

اربعین برای عالم تشیع یک الگوی عظیم است

ارزش زیارت و پیاده روی اربعین در یک نکته مهم و اساسی نهفته است، یعنی ذکر سیدالشهدا^(ع). وقتی سخن از امام حسین (ع) به میان می آید، مسئله مبارزه با ظلم و ظالم مطرح می شود و همین شهادت امام و یارانشان را تداعی می کند و به مرور حیا، ایثار و مقاومت و مبارزه می دهد. حضرت سیدالشهدا^(ع) همه هستی و خانواده و عزیزانشان حتی طفل شش ماهه را فدا کردند اما حاضر نشدند دنیای آنی با ظلم کناریابند اربعین این مفاهیم مهم را در ذهن تداعی می کند و به زائر یادآوری می شود که حتی ثانیه ای با ظالم کنار نیاید و همکاری نکند و این عمل به دستور قرآن است که می فرماید: «و اشمام المؤمنان اهزکرباید با ظالمان هم دست و دوست ویدان هادل گرم باشید، وگرنه آتش (کیفر آنان) در شما هم خواهد گرفت. (هود: ۱۱۲)» اربعین یعنی امام حسین (ع) و امام حسین (ع) یعنی جنگ با ظالم. اربعین برای عالم تشیع یک الگوی عظیم است و این تجلی عشق به اباعبد... (ع) است که موجب افتخار اسلام و تشیع می شود. یاد اربعین بودن یعنی جنگیدن با ظالم و یاری مظلومان و پرداختن سنگین ترین بهای برای دین خدا. انسان ها میل دارند با نگاه به الگوها عمل کنند، مثل دانش آموزی که به معلم محبوبش حتی در راه رفتن و خندیدن نگاه می کند و مثل او عمل می کند. وقتی ما چنین عشق و محبتی به امام حسین (ع) داریم، باید تلاش کنیم در سبک زندگی به ایشان نزدیک شویم. زیارت اربعین باید چنین کارکردی داشته باشد و باعث شود در جنگ با ظالم، یاری مظلوم، معاشرت ها، دست گیری از فقرا، ملاطفت با محروم و هرچه در مرام اباعبد... (ع) است، به ایشان نزدیک شویم. نه فقط شیعه و مسلمان بلکه تمام آزادگان جهان برای این ظلم ستیزی محب و عاشق اباعبد...الحسین (ع) هستند، امامان معصوم^(ع) که جانشان را در مبارزه با ظلم ایثار کردند و به شهادت رسیدند. اگر با ظالمان کنار می آمدند که شهید نمی شدند و این سند افتخار ماست.

آیت...
رحیم توکل

عضو
خبرگان رهبری

پیاده روی اربعین نشانه لطف خداست

آیت... محمود
رجبی

عضو خبرگان
رهبری، رئیس
مؤسسه
امام خمینی (ع)

احکام

نذور اربعین

شماره ۳

عشق و علاقه به سیدالشهدا^(ع) در بین محبان و شیعیان آن حضرت در جلوه های مختلفی بروز می کند. یکی از این جلوه ها نذور مربوط به اربعین حسینی است. در همین راستا با رجوع به استفتائات پرتکرار در زمینه نذر اربعین، از دفتر آیت...العلظمی خامنه ای پرسش و پاسخ هایی را گردآوری کرده ایم که شاید سؤال شما نیز باشد.

پرسش: هیفت هایی در آستانه اربعین به جمع آوری نذر ها (اعم از نقدی و غیرنقدی)

به نیت کمک به موکب در کربلای معلی اقدام کردند. ولی به دلایلی مقداری از نذر ها باقی مانده است:

پاسخ:

۱) اجناس نباید بدون اجازه صاحبانش تبدیل شوند. مگر اینکه باقی ماندن آن ها تا سال آینده موجب خرابی شود. در این صورت تبدیل اشکال ندارد.

۲) آیا نذر های جمع آوری شده (نقدی و غیر نقدی) برای اربعین را می توان برای برپایی موکب در شهرستان (برای اربعین سال بعد) هزینه کرد؟

۳) آیا لازم است پول های جمع آوری شده توسط چند نفر از اعضای موکب به عراق منتقل شود و هنگام اربعین در آنجا هزینه شود؟

۳و۲) با توجه به ظاهر نیت اهدا کنندگان، نذر های مذکور باید در موکب های اربعین سال آینده در کربلای معلی (هرچند توسط افراد دیگر) مصرف شود.